

"...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir :

"A. 15.01.1997 tarihli ve 4226 sayılı Kanunun;

1- Çerçeve birinci maddesiyle, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun (Sürelî Yayınlar) başlıklı 11 inci maddesine iki fıkra ilave edilerek;

Sürelî yayın kuruluşlarının kitap, dergi, ansiklopedi, afiş, bayrak, poster, sözlü veya görüntülü manyetik bant veya optik disk dışında, herhangi bir mal ya da hizmet taahhüdü ve dağıtımını yapması yasaklanmıştır.

2- İkinci maddesiyle, 4077 sayılı Kanunun 25 inci maddesine ilave edilen fıkralarla; yukarıda açıklanan yasaklamalara aykırı hareket edenlere beşyüz milyon lira para cezası verileceği, aykırılığın ülke düzeyinde yayın yapan sürelî yayın ile gerçekleştirilmesi halinde cezanın yirmi katının uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Aynı maddeye göre, Bakanlık ayrıca sürelî yayın kuruluşundan, kampanyanın ve kampanyaya ilişkin her türlü reklam ve ilanın durdurulmasını isteyecek, aykırılığın devamı halinde, reklam ve ilanın durdurma zorunluluğunun doğduğu tarihten itibaren her sayı için bir milyar lira para cezası uygulayacak ve ilanın durdurulması için tüketici mahkemesine başvuracaktır.

3- Üçüncü maddeyle de, 4077 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinde değişiklik yapılarak, bu cezaların Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca verilmesi öngörülmüştür.

B. 1. Gerek Anayasanın 28 inci maddesinde, gerekse Basın Kanununun 1 inci maddesinde, "basın hürdür, sansür edilemez." hükmü yer almaktadır.

Çağdaş demokrasiler, "çoğulcu", "uzlaşmacı", "dönüşümcü" siyasi sistemler oldukları için, düşüncenin açıklanmasında sınır kabul edilmemektedir. Bu olanağın sağlanması ise, kişilerin sağlıklı siyasal tercihlerde bulunarak, demokrasiye işlerlik kazandırmalarının vazgeçilmez koşuludur. Belirtilen nedenlerle; genelde "düşünce açıklamak", özelde "basın yoluyla düşünce açıklamak özgürlüğü" demokrasinin ölçütü olarak görülmektedir.

2. Demokratik çoğulcu devlet idarelerinde, birbirini dengelemek üzere güçlerin bölüşümü anlamına gelen "kuvvetler ayrılığı" ilkesi benimsenmiştir.

Anayasanın "Başlangıç" kısmında da açıklandığı üzere ; "Kuvvetler ayrımı", Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğine işaret eder. "Üstünlük ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu" açıktır.

Anayasanın 9 uncu maddesinin gerekçe bölümünde de açıklandığı üzere yargı yetkisi; fert hak ve hürriyetleri sorununun ortaya çıktığı günden beri kabul edildiği cihetle, bağımsız organlar tarafından ve bağımsız mahkemelerce yerine getirilmektedir.

Esas Sayısı:1997/19
Karar Sayısı:1997/66

Esasen Anayasanın 9 uncu maddesinde; "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" hükmü yer almaktadır.

3. Herne kadar bazı kanunlarla idareye de idari nitelikte para cezası ve yasaklama yetkisi verilmişse de, Türk Ceza Kanununun sistematığı içinde bu yetkiler;

- a) Adli işlemler,
- b) Kamu güveni,
- c) Kamu düzeni,
- d) Genel sağlık,

Konuları ile sınırlı tutulmuştur.

Yukarıda arz edilen ilkeler nazara alındığında; bir kalemde Bakanlığa on milyar lira para cezası verme ve reklam ve ilanın devamı halinde her sayı için bir milyar lira ilave para cezasıyla birlikte ayda kırk milyar lirayı bulan ceza verme yetkisini kapsayan hüküm, basını daimi olarak, siyasi otoritenin ceza tehdidi altında bulundurmak şeklinde tezahür edeceğinden netice itibariyle, basın hürriyetini kısıtlar nitelikte ve yargının görevine müdahale şeklinde görülmüştür.

Kaldiki, Türk Ceza Kanununun Ek 2. Maddesine göre, yukarıda açıklanan para cezaları da dahil Kanundaki tüm para cezaları 1997 Yılı Bütçe Kanunu ile kabul edilen ve 3315 olan aylık katsayının, müteakip yıllarda artırılması halinde, Bütçe Kanunlarındaki her 75 puan artış bir birim olarak kabul edilerek, öngörülen para cezaları daha büyük oranda uygulanacaktır.

Ayrıca Türk Ceza Kanununun ağır para cezasını düzenleyen 19 uncu maddesindeki "ağır para cezası yirmibin liradan yüz milyon liraya kadar paranın Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir" hükmü karşısında, basın için bu Kanunda öngörülen miktarın son derecede yüksek olduğu izahtan varestedir.

4. Esasen, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun" ile bir taraftan ihtisas mahkemeleri kurulup, bu yasanın uygulanmasından doğacak tüm ihtilafların "Tüketici Mahkemeleri"nde çözümleneceği hükme bağlanmış iken, milyarlarca lirayı bulan para cezalarının idari makamlara bırakılmasının haklı gerekçesi de bulunmamaktadır.

5. Diğer taraftan, bugün için Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilen cezalandırma yetkisi sadece, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinde yer alan "ticari reklamlar ve ilanlar"a aykırı hareket edenlere iki yüz milyon lira para cezası uygulamaktan ibarettir. Bu aykırılık ülke düzeyinde yayın yapan yazılı, sözlü, görsel vesair araçlar ile gerçekleşmiş ise, cezanın on katı uygulanmakta ve Bakanlık ayrıca ticari reklam ve ilanın durdurulması ve/veya aynı yöntemle düzeltilmesini ilgililerden istemekte, aykırılığın devamı halinde herhangi bir para cezası uygulamasına gitmeksizin ticari reklam veya ilanın durdurulması ve/veya aynı yöntemle düzeltilmesi talebi ile tüketici mahkemesine başvurmakta iken, bu defa kabul edilen Kanunla, cezalar büyük oranda artırılmakta ve adeta yargısız infaz yoluna gidilerek Bakanlık, önce her sayı için bir milyar lira para cezası uyguladıktan sonra mahkemeye başvurmaktadır.

Bu durum, Kanunun aynı amaca yönelik maddeleri arasında çelişki oluşturmaktadır.

6. Öğretide kabul edildiği gibi, "suçların hangisinin diğerinden daha ağır olduğunu tayinde çeşitli ölçüler ileri sürülmüştür."

"Suçun topluma verdiği zarara, zararın kişiye veya topluma karşı oluşuna, suçlu iradesinin kasıt ve taksir durumuna ve her birinin yoğunluk derecesine, ihlal edilen hakkın önemine, husule gelen neticenin vahimliğine göre, suçların ağırlığı tayin edilmektedir."

Bu esaslar göz önünde bulundurulduğunda, getirilen cezaların basın hürriyetini geniş çapta zedeleyeceği düşünülmektedir.

Ceza, taşınabilir ve hükmedilebilir nitelikte olmalıdır. Suç ile ceza arasında bağlantı iyi kurulmalıdır.

7. 4077 sayılı Tüketicinin Koruması Hakkında Kanunla, çıkacak her türlü ihtilaflara bakacak ihtisas mahkemesi niteliğinde Tüketici Mahkemeleri kurulmuşken, temel ilkelere aykırı, fahiş bir cezanın uygulanmasının, bağımsız mahkemeler yerine, siyasi bir makama bırakılması, yukarıda da açıklandığı üzere basın için siyasi bir baskı oluşturacaktır.

Yüksek malumları olduğu üzere, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre, iddia makamı ile karar makamına ait görevler, ayrı kişilerce yerine getirilmektedir. Davayı açan ve suçlayan Cumhuriyet savcısı olduğu halde, kararlar, bağımsız mahkemelerde hakimlerce verilmektedir.

Yapılan düzenlemede ise, cezayı belirleyenle bu cezayı uygulayan hem savcı hem hakim konumuna getirilen, siyasi bir kişi olmaktadır.

Sonuç ve Talep : Yukarıda arz ve izah edilen hususlar ve ilişikte sunulan deliller karşısında, 15.1.1997 gün ve 4226 sayılı "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un çerçeve 2 nci maddesiyle 25 inci maddesine eklenen beşinci fıkrası ile çerçeve 3 üncü maddeyle 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine eklenen "ve beşinci" ibaresi Anayasa'nın 9 ve 28 inci maddelerine aykırı bulunduğundan, Anayasa'nın 104 ve 150 nci maddeleri gereğince esastan iptaline ve bu arada şartla mevcut olduğundan evveleminde "Yürütmenin Durdurulmasına" karar verilmesini arz ederim.""